

FOTO 1 (VOORPAGINA): boerderij Goudriaan boenstoep

VAN UW VOORZITTER

'Nederland is klein, denk groot'. Daar moest ik aan denken toen ik de berichten rond de geplande sloop van 57 huizen uit de jaren '50 in Ganzendijk volgde.

Op de radio hoor ik een planoloog die het moeizaam beargumenteerde en alles uit de kast moest halen om zijn verhaal geloofwaardig te maken. Hij noemde de daling van de bevolkingsgroei, het beperkte voorzieningenniveau en het aantrekken van sociaal zwakkere voor deze goedkope huizen, alsook criminaliteit. Leegloop heb je ook in andere landen. Het wordt een meer voorkomend probleem in de toekomst en hij noemde vervolgens gebieden in Frankrijk. 'De grond gaat terug naar de natuur' sprak hij heel grootmoedig; voorheen was het landbouwgrond en de oppervlakte is ook niet echt veel, anderhalve hectare. Het staat trouwens wat haaks op de bouw van riante huizen in het project 'De Blauwe Stad' in de provincie Groningen.

Mede als gevolg van heftige reacties van bewoners en de rest van Ganzendijk gaat de sloop niet door. De vraag naar woonruimte in het buitengebied is nog steeds erg groot; buiten wonen is nog helemaal in.

In Overijssel gaan ze daar beter mee om. Daar gaat men aan de slag en plaats men bij boerderijen die geen landbouwfunctie meer hebben op het erf wooneenheden. In plaats van stallen huizen. Maar men wil wel het landschap erom heen in stand houden. Landbouwgrond gaat dan naar andere bedrijven. Houtwallen en bosschages blijven bestaan. Een goed initiatief, dat in deze vorm niet voor elke regio past maar zeker navolging verdient, want het bevordert wel de leefbaarheid van de kleine kernen en het landschap blijft behouden.

Ondanks dat de prijzen van de landbouwproducten het laatste jaar flink zijn gestegen, met als gevolg dat het inkomen van de boeren na jaren weer is verbeterd, gaat de schaalvergroting onverminderd door en komen er nog steeds boerderijen vrij die aan de landbouw worden onttrokken.

Ook in ons gebied zal meer ruimte moeten komen voor invulling van meervoudige woonruimte of kleinschalige bedrijvigheid van vrijkomende bedrijven. Gemeenten ontkomen er niet aan om daar qua ruimtelijke ordening invulling aan te geven.

De gemeente Liesveld is op dit moment bezig met een wijziging van haar bestemmingsplan waarin ruimte is voor andere functies naast de agrarische. Men is op de goede weg maar het zou mooi zijn als dat kan voor vrijkomende agrarische bedrijven.

Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wil de mogelijkheden hiervoor graag met gemeenten bespreken en dat gebeurt ook, onder andere via klankbordgroepen bij wijziging van een bestemmingsplan. Dat werkt best goed, ondanks dat het een langdurig proces is.

Boerderij & Erf blijft zich inzetten voor het behoud van boerderijen en een karakteristieke bijgebouwen. Wekelijks komen er vragen binnen voor advies en voorlichting.

Er zijn ook mensen die geïnspireerd door hun omgeving een vervallen pand kopen en dat vervolgens geheel in stijl weer opbouwen en dat voelt heel goed.

A. Bassa.

FOTO 2: Boerderij algemeen (PTH) Sloop Gijbeland

REDACTIONEEL

Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden houdt zich bezig met de boerderij en het erf eromheen. Eigenlijk zouden we daar onze grenzen moeten leggen. Maar dat blijkt moeilijk. Bij een boerderij hoort een boer en bij een veeboer hoort vee. Voor mij is het leggen van een strakke grens helemaal moeilijk, want van jongs af aan wil ik van alles het naadje van de kous weten. Ik wil kennis dragen van wat ergens achter zit. Daarom ben ik ook freelanceauteur geworden. Ik wil iemand wat meegeven. Voor onderwijzer ben ik te ongeduldig en voor dominee te emotioneel. Dan maar op die manier.

Iets heeft een oorsprong, een geschiedenis. Dat blijkt onmiskenbaar in het eind vorig jaar in herdruk uitgegeven boek van Huib de Kok. Niet voor niets is daarin zo'n lange (prehistorische) aanloop nodig om te komen tot het feitelijke onderwerp. Een heel aardige bijkomstigheid is dat je dan veel meer begrijpt hoe de vork in de steel zit. Pas dan krijgt de informatie die je tot je neemt de vereiste meerwaarde.

Ontstaan en vroegste geschiedenis bepalen met elkaar hoe iets zich verder ontwikkelt. Laatst las ik een artikel over probleemjongeren. Een psychiater stelde daarin dat het gedrag dat iemand tijdens zijn leven vertoont bepaald wordt door de gezins- en leefsituatie in diens vroegste jeugd, totdat die iemand zich bewust gaat worden van zijn bestaan; dat zijn de jeugdijaren tot aan ongeveer het tiende levensjaar.

Bij boerderijen en erven is dat niet anders. Hun bestaan wordt bepaald door de bouw en hoe ze de eerste jaren (decennia) worden bewoond. Woont er een arme boer, dan ontstaat er op enig moment achterstallig onderhoud of op zijn minst verrommeling. Woont er een rijke boer, dan zal het onderhoud wel meevallen, maar veelal wordt er dan zoveel aan het spul verspijkerd dat dit onderhoud helemaal niet nodig is. Is die rijke boer wat zuinig van aard...

Opvallend is dat bij pachtboerderijen er vrijwel nooit iets verandert. Een boer die op een eigen spul boert, kan royaal of zuinig zijn. Dat is af te lezen aan de boerderij. Maar ook aan het erf. Als een erf er netjes uitziet, is de boerderij vrijwel altijd ook in orde. Andersom gaat ook op.

Dick de Jong.

DE BOUW VAN EEN 17^E EEUWSE BOERDERIJ.

FOTO'S 3 EN 4 (bij dit artikel0: Van den Berg1 en Van den Berg2)

Als we de in aanbouw zijnde boerderij van de familie Van den Berg aan Nieuwe Veer 17 te Streefkerk naderen, schrikken we in eerste instantie. Nu de oude woning gesloopt wordt, komt geleidelijk de voorgevel van de nieuwe boerderij in het zicht.

De schrik is het gevolg van het witte aanzicht van het metselwerk. Maar als er gewezen wordt op de schoorsteen, zien we hoe de gevel er straks gaat uit zien. Het wit is de witte kalksluier die zich nog op de oude ijsselsteentjes bevindt. Ze komen uit een gesloopte boerderij uit Zwingelspaan, een dorp nabij het Brabantse Klundert. Voordat ze verwerkt konden worden moesten ze nog gebikt en schoon gemaakt, terwijl de helft van de hoeveelheid doorgezaagd werd. Dit omdat het metselwerk in kruisverband is gemetseld en er om de andere laag met halve stenen wordt gewerkt.

Over hergebruik van materialen gesproken: een steen gemetseld in 1650 wordt ruim 350 jaar later opnieuw gebruikt in een pand dat weer een lange toekomst zal hebben.

De bewoners van de oorspronkelijke boerderij verplaatsten hun bedrijf naar een nieuwe locatie aan de nabij gelegen ruilverkavelingsweg. De oude boerderij werd in 1980 gesloopt. Eerst werd er in 2004 één van de oude schuren onderhanden genomen. Het werd

een prachtige zwarte schuur, waar op het moment van ons bezoek, zeer geriefelijk wordt gewoond.

Hier werden de plannen gemaakt voor de nieuw te bouwen boerderij. Bij de toen nog bestaande Stichting Historisch Boerderij Onderzoek te Arnhem (op het terrein van het Openluchtmuseum) verdiepten deskundigen zich in welk type boerderijen er in deze streek hadden gestaan. Moest het een 18^e eeuwse boerderij worden, zoals er had staan of gaan we verder terug in de tijd. Veel literatuur werd er op nageslagen, de aquarellen van Verheul werden bestudeerd en zo werd een boerderij geschetst met elementen uit de 17^e eeuw. Op basis van deze schetsen tekende Architectenbureau Bikker de definitief te bouwen boerderij.

Als de in aanbouw zijnde boerderij ons wordt getoond, vallen we van de ene verbazing in de andere. Wat hebben deze mensen een energie en een gedrevenheid om oude historische elementen er weer in terug te brengen. Veel oude kozijnen en deuren staan gereed om te worden geplaatst. Dit nadat hier vele uren afkrabben en schuren aan vooraf zijn gegaan. Er is geen eenheid in afmetingen van de deurkozijnen en daarom moest het metselwerk hierop - in het werk - worden aangepast.

De balken plafonds zijn gereed en geverfd in de kleuren geel oker en ossenbloed. Hierbij is gebruik gemaakt van het boekwerk 'Kleur op boerderijen', uitgegeven door de Stichting Boerderij & Erf A-V.

Verteld wordt wat men allemaal nog van plan is. In de voorkamer komt een grote schouw met tegeltableaus en oude witjes. Een opkamer, een bedstede waar de deurtjes al voor klaar staan. In plaats van een stuclaag worden de wanden afgewerkt met een 1,5 cm dikke leemlaag, echter zonder mest (die vroeger werd toegepast).

Ook op het erf is de familie nog veel van plan. Veel buxusstruiken staan al opgepot om straks te worden verwerkt in de buxusvakken voor de boerderij.

Als we het erf af rijden, gaan Jan en Sheila van den Berg weer aan het werk. Er is nog veel te doen, maar het resultaat mag er straks dan ook zijn. Het is een voorbeeld van de doelstelling waar we ons als Boerderij & Erf A-V voor inzetten: het behoud van ons agrarisch erfgoed.

Jan van Vliet

HERDRUK STANDAARDWERK 'BOER EN BOERDERIJ'

FOTO 5: algemene foto boerderij (PTH) Bakhuisje Everdingen

Zoals aangekondigd in het vorige nummer is halverwege november 2007 een herdruk verschenen van het standaardwerk van Huib de Kok. Na een eerste aanloop door voorintekening en enkele partijaankopen was er al direct een flink aantal boeken verkocht. Momenteel loopt een actie om de verkoop een tweede impuls te geven. Het gaat bij onze uitgaven tenslotte niet om winst, maar om het aan de man brengen van informatie, naamsbekendheid enzovoort.

Die actie houdt in dat het boek voor de leden van de Vereniging Vrienden van Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden te koop is voor de kortingsprijs van € 30,00. Als u tegen deze gereduceerde prijs een aantal exemplaren wilt bestellen, kunt u contact opnemen met het secretariaat. Bij afname van grote partijen is een hogere korting bespreekbaar. Misschien is het een idee om het boek als relatiegeschenk aan te schaffen.

AFRONDING PROJECT 'NIEUWE PERSPECTIEVEN'

Eind 2007 is een eerste voorlopige afrekening opgemaakt voor de als intermediair functionerende Stichting Uitvoering Landschapsplan Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Hierbij bleek dat naast een aantal algemene werkzaamheden, lezingen en cursussen er veel tijd was gestoken in gerichte adviezen. Voor een deel ging het hierbij om kleine adviezen, maar er waren ook 15 grotere projecten bij. Die projecten bevinden zich in het hele werkgebied, van Hei- en Boeicop tot aan Oud-Alblas. Desondanks is het het bestuur van de Stichting wat tegengevallen dat er niet meer boerderij-eigenaren een beroep hebben gedaan op de deskundige en door het project goedkope dienstverlening van Bureau Helsingingen.

NIEUWE PROJECTIDEEËN

Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van enkele nieuwe projecten. Aandachtspunten daarbij zijn het belang van advies en voorlichting voor boerderij-eigenaren en –bewoners. Maar het medio dit jaar te vieren tweede lustrum van de Stichting Boerderij & Erf AV wordt niet vergeten. Hiervoor is een fotoboek in voorbereiding. Daarnaast zal binnenkort worden gestart met een werkgroep om over een aantal jaren een voorbeeldboek te kunnen uitgeven, waarin geïnteresseerden kunnen zien hoe zij te werk kunnen gaan bij het restaureren en onderhouden van boerderijen en andere landelijke bebouwing.

PAASOS

FOTO 6: Paasos

Onlangs was het Pasen. Een christelijk feest, waarbij de opstanding van Jezus herdacht wordt. Dit laatste realiseert een steeds groeiend deel van onze Nederlandse bevolking zich niet meer. Voor hen is Pasen een dag extra vrij en wordt er weer eens wat lekkers in huis gehaald. Hierdoor begint Pasen steeds meer op Kerstmis te lijken. Eten verzwelgen. Niets mis mee, maar bedenk dat overdaad schaadt.

Jaren terug was het gewoonte dat de slaggers in de dorpen en steden in de week voor Pasen met een paasos over de wegen en door de straten liepen te pronken. Daarbij werd je eraan herinnerd dat de winter voorbij was en dat de nieuwe vruchtbare periode eraan kwam. Veel huisvrouwen en zeker ook boerinnen zullen dat aanleiding hebben gevonden om bij de slager vlees te bestellen voor de paasdagen. Een goed stuk vlees. Het was in onze streek gewoonte om een stevige rollade te bestellen. Een runderrollade, of een half-om-halfrollade. Door deze in een matig warme oven gedurende lange tijd te verwarmen, ontstond er zo'n heerlijk geurend gerecht. 'Goed van zoute' en heerlijk gekruid. Het was kunst om er kort voor de maaltijd heel dunne plakken van te snijden, die in combinatie met de eveneens traditionele spinazie een heerlijk paasmaal betekende.

Die paasos is een overblijfsel uit heidense tijden, toen er na afloop van de winter een offer moest worden gebracht. Tot in de middeleeuwen was de winter een bange en donkere tijd. Er was weinig te doen; het was koud; het was donker. Maar in het vroege voorjaar naakte er een andere tijd. Er kon een nieuwe oogst worden voorbereid. Nieuw leven na de winter. Vandaar dat we met Pasen zoveel eieren gebruiken. Eieren symboliseren nieuw leven.

In vroeger tijd was het gewoonte om na afloop van de lange donkere winter dank uit te brengen voor het overleven van deze miserabele tijd. Dat deed je met een dankoffer. Door één van de beste stuks vee te brandofferen aan de God, die je de winter heeft doen overleven.

Dick de Jong

VOEDSELKETEN

Rond de afgelopen jaarwisseling was in streekmuseum De Koperen Knop een expositie te zien, getiteld 'Hollandse Kost'. Een belangrijk element daarin vormde oude groenten. In het hedendaagse jargon ook wel 'vergeten' groenten genoemd. Met dat woord vergeten ben ik het niet eens. Alleen al omdat er bietjes, die we hier in de streek krootjes noemen, onder werden geschaard. Gedurende de ruim 50 jaar van mijn bestaan als zelfstandig etend persoon eet ik met grote regelmaat krootjes.

Waar het me hier om gaat is dat er vroeger veel sprake was van zelfvoorziening. Iedereen zorgde zelf voor zijn voedsel. Elke boerderij had een moestuin, een paar fruitbomen en wat bessenstruiken. Gelukkig komen deze nog op veel plaatsen voor. Ook die maken deel uit van het cultureel erfgoed, dat Boerderij & Erf tracht te behouden en verder te ontwikkelen.

Het gaat daar om eerlijk geteeld voedsel. Biologisch geteeld, alleen bemest met de juiste hoeveelheid mest, die al een poosje heeft gelegen. Onlangs las ik in de krant iets over een oranjekleurige bloemkool. Die heeft men ontwikkeld met het oog op het komende wereldkampioenschap voetbal. Als ik zoiets lees, dan gruw ik van de manier waarop onder zogenoemde wetenschappelijke pet wordt gerommeld met eten.

Het staat in schril contrast met het verhaal dat ik vorig jaar hoorde van inwoners uit de streek. In hun tuin tierde het onkruid zevenblad welig. Het dreigde de hele tuin te overwoekeren. Maar sinds ze in een oud boek wat hadden gelezen over het bereiden van zevenblad tot een smakelijke groente, genoten ze regelmatig van 'hun eigen teelt'.

Dick de Jong

DE KRUIWAGEN

FOTO 7, 8 EN 9 EN TEKENING KRUIWAGEN (tekening graag flink groot, zodat alles te zien/lezen is)

In 1967 trof ik bij Jan Bor in de Minkeloos te Noordeloos een oude houten kruiwagen aan. Het was een mestkruiwagen, waarmee in die tijd nog de mest vanachter de koeien naar de mesthoop werd gereden.

De wagen was in onbruik geraakt, want er was een boom gebroken en het wiel lag er half uit. Ik zag er wel wat in, als de wagen opgelapt was kon hij prima van pas komen bij de op handen zijnde verbouwing van mijn woning. Voor een rijksdaalder werd ik eigenaar en ging de kruiwagen mee naar de timmerwerkplaats om gerepareerd te worden.

Nog jaren heb ik er plezier van gehad bij allerhande klusjes rond de deur. In de zomer van 2002 was hij echter zo slecht geworden dat er niet langer mee gewerkt kon worden en heb ik de kruiwagen afgedankt. Voor het zo ver was heb ik er bijgevoegde tekening van ge-

maakt, zodat mijn oude mestkruiwagen op papier nog voortleeft. Wie weet wordt er ooit nog eentje nagemaakt.

Meine Mollema

FOTO 10: Makelaar (PTH)

MAKELAARS

Vooralschuren, maar ook huizen en boerderijen kennen soms nokversieringen, die de naam makelaar dragen. Ze vormen het sluitstuk van de afdichtingen van dakranden. In een volgende nieuwsbrief willen wij eens wat uitgebreider stilstaan bij dergelijke makelaars. Wie van u heeft er informatie over?

VOLGENDE ARTIKEL CURSIEF HOUDEN EN ANDER LETTERTYPE HANDHAVEN *DE STEE VAN SAAN VAN PIETERE: De boerentuin.*

Toen Metje van der Ham en Saan Bouman getrouwd waren, had Metje de zorg voor de tuin op zich genomen. Ze had Aai Klomp nieuwe gebreide horden om de voortuin en de groentetuin laten zetten en de knecht had ook alles omgespit. Maar dat was maar één keer gebeurd. "Dat is gien spitte," had ze tegen Saane gezegd. "Hij keert de grond mar een bietjie om..." Sinds die tijd spitte Hindrik de koster de tuin van Saan Bouman. Hindrik was de klusjesman van het dorp. Naast zijn werk in en om de kerk, kon hij ook schoorsteenvegen en hooibouwen, andijvie snijden en houtjes hakken.

Metje had het andere jaar met genoeg gezien hoe Hindrik de mest, die door Aai Klomp op de tuin gekruid was, onder gespit had. Ze hadden nog even verschil van mening gehad over de bemesting. Aai wou de beerput van de plee op de tuin legen. Dat deed hij thuis ook altijd, maar dat was Metjes te gortig. Er kwam gewoon stalmest van de hoop op de tuin. In de voortuin zorgde Metje zelf voor de bloemen. In het begin had Saan er wat vreemd tegen aan gekeken: bloemen in de tuin!

"Van een mooi bord kin je niet ete," had hij gezegd. Maar Metje had geen krimp gegeven. Ze maakte wel dat er gegeten kon worden. Hindrik de koster was ook agent van een bekende zaadhandel. Hij zorgde dat Metje in de winter de zaadkrant kreeg, dan kon ze op tijd bestellen.

Eigenlijk was de boerentuin het hele jaar in bedrijf. In februari stond er nog boerenkool op de tuin en aten de Boumannen nog kool en spruiten en niet te vergeten bonen en andijvie uit de inmaak. Maar in het begin van diezelfde maand maakte Hindrik de broeibak al gereed. Aai Klomp zorgde voor een kruiwagen paardenmest, die broeide beter. Hindrik spitte de mest onder en zaaide op 2 februari, vrouwendag, dunsel onder het glas. Als het vroom gooide Metje er 's nachts nog een paar rietmatten overheen, maar als overdag de zon scheen (en februari heeft meestal 4 of 5 zomerse dagen) dan trok de snijsla al snel aan. Hindrik legde, ook in de sprokkelmaand, de peulen in de grond. Al kwam er nog veel kou, dat was niet erg zei hij, want "een peul mot lije..." Aai Klomp zorgde voor het rijshout dat Metje eerst nog gebruikte om de jonge topjes van de peulen af te dekken. Want als de mussen dat jonge spul in de gaten kregen... Later als het rijshout overeind stond zette Hindrik er een vogelverschrikker tussen, "went die vogels kinnen er niet afblijven", weet hij.

Dan hadden de sneeuwkllokjes al volop gebloeid in de voortuin. En als het voorjaar een beetje vroeg was dan kreeg de seringenstruik al knoppen. In de groentetuin staken de rode koppen van de rabarber boven de grond uit. De boerenvrouw liep geregeld in de tuin en hield alles in de gaten. Vaak zaaide ze zelf; wortels en krotten en gele snijbiet, want Saan was een kreene boer, hij vond de groene te hard. Soms, als Metje het te druk had, lag Hindrik de bonen en in ieder geval de pootaardappels. De grond was hier lichter dan onder Vianen waar Metje vandaan kwam. Ze vond het hier niet zo goed voor de aardappels, maar dat liet onverlet dat Hindrik op de akker over de wete-

ring een heel stuk pootte. Ook vroege aardappels, paarsputters het liefst. Daar hieuw Saan zo van: Paarsputtertjes met boterdoop en stokvis.

En terwijl ze al sla en snijbiet uit de tuin aten legde Hindrik de eerste bonen. Pal na de IJsheiligen, half mei, dan konden ze in de eerste week van juni hun kopjes boven de grond steken, want een boon mag mei niet zien.

Intussen keken de voorbijgangers vaak naar de bloemen in de voortuin van de stee van Saan van Pietere. “Die Metjie, het er kijk op...” zeiden de mensen in de buurt. Mooie witte margrietten bloeiden er en portelakken en fletten. Goudsbloemen en duizendschonen. Het was een lust om te zien. Er kwam ook heel wat voor kijken om het allemaal ree te houden. De boerin was menig uurtje in de tuin om te rugten, want het spul dat je niet gezaaid had kwam soms nog harder op. In die tijd zette Hindrik de bonenstokken in de tuin. Hij had de oude nagekeken met een tik op de grond. Die te oud waren knapten doormidden en Aai Klomp zorgde ervoor dat er uit het hout dat van de kopstoven gekomen was nieuwe bonenstokken aangeleverd werden. Terwijl de bonen groeiden, rijpten de bessen. Rode en zwarte bessen en stekbessen stonden langs de slootkant van de tuin. Tonia hielp Metjes met de pluk en het ritsen van de bessen. Dagen werk om er sap van te koken, maar als de flessen in de kelder stonden, afgesloten met een nieuwe kurk en een beetje bruispoeder, dan gaf dat weer veel voldoening.

Behalve de aardappels groeide er op de akker over de wetering ook kool: witte, rooie en savooie. Kool moest niet te dicht bij de boerderij staan wist Hindrik want dan kreeg je er maar luis en rupsen in. Op de hoek van de akker was de pluishoop, een mengsel van mest en bagger, dat later weer op het land gebracht werd. De planten die op de pluishoop stonden groeiden letterlijk als kool. “Ze lijkene de wonderboom van Jona wel...” zei de koster tegen Saan Bouman.

Als de bonen d'r weer hadden (een boon houdt van warmte) dan was er in de zomer weer veel werk. De bonen moesten geplukt en gerangd worden. Dat gebeurde bij voorkeur 's avonds. Dan rustte het andere werk en deed iedereen die er op de boerderij voor geschikt was mee. ‘Bonenavondjes’ waren gezellig, er werd onder het werk heel wat verhandeld. Bonen waren een belangrijk voedsel. Snij- en gewone bonen gingen in het zout. Bruine bonen en ook een gedeelte witte bonen werden te drogen gehangen onder de afsteek of in een open schuur. Die werden 's winters weer gegeten met snijboontjes uit het zout: ‘Blote billen in het groene gras!’

Zo werd er heel de zomer en het najaar uit de tuin gegeten en door inmaak voor de winter gezorgd. Als de dahlia's in de herfsttuin bloeiden schilden Metje en Tonia nog emmers appels. Die gingen in schone kussenslopen met de bakker mee. De bakker droogde ze in zijn oven en Metje bewaarde de bruine vruchtpartjes in melkbussen op zolder.

Het laatste grote tuinwerk in de herfst was de inmaak van andijvie. Daar kwam Hindrik ook speciaal voor. Hij reed de andijvie in de kruiwagen uit de tuin naar de stoep, waar Tonia ze uitspoelde. Dan lieten ze kroppen uitlekken op een leer. Hindrik sneed de andijvie ook want dat kon niemand beter dan de koster vond Metje. Toen de andijvie in de inmaakpotten in de kelder stond en Hindrik naar huis ging zei hij tegen Saane: “Nou kin de tuin eve ruste, mar nie lang want een tuin is net een frommes, je blijft er achteran lope...”

Hans Mouthaan

VOLGENDE ARTIKEL OP ÉÉN PAGINA.

FINANCIËLE STEUN VOOR BOERDERIJ-MONUMENT

STOOFPEREN MET KLAPSTUK

Eerder stond er in de nieuwsbrief een artikel over stoofperen. Deze komen de laatste jaren weer steeds meer in trek. Er zijn heel leuke recepten over te lezen. De peertjes worden

gegeven als bijgerecht. Hier volgt een oud recept, wat in de streek in verschillende varianten voorkwam: stoofperen met klapstuk.

Klapstuk is vlees van het rund. Men gebruikt hiervoor het buikvlees. Op de expositie die rond de laatste jaarwisseling in Museum De Koperen Knop te zien was, hing een mooi borduurwerk van een rund. Hierop was goed te zien waar de verschillende delen van het vlees zich bevinden, waaronder het klapstuk. Klapstuk wordt vooral ook gebruikt in huts-pot.

FOTO 11: klapstuk

Voor twee personen hebt u nodig:

- 8 stoofperen
- 200 gram klapstuk
- ¾ kilo aardappels
- zout (naar smaak)
- aardappelzetmeel
- ½ liter water

Was de peren, maar schil ze niet. Verwijder de kroontjes.

Zet de peren met het klapstuk en het zout in een halve liter water op het vuur.

Breng dit aan de kook en laat het zo'n 2 uur zachtjes koken tot het gaar is. Doe er zo nodig wat water bij.

Schil de aardappels en kook deze gaar.

Rangschik de gare peren op een schaal en leg er de in plakken gesneden klapstuk rondom heen. Houdt dit warm.

Bindt het kookvocht met aardappelzetmeel tot sausdikte en giet hiervan een beetje over het vlees.

Dien de aardappels op in een schaal en geef de rest van de saus er apart bij. Eet smakelijk!

Werkgroep Boerenerven
C. Castelijin-van Buuren

OPROEPEN

Het bestuur van zowel de stichting als de vereniging doet hierbij een dringend beroep op iedereen die dit leest:

- Graag komen wij in contact met vrijwilligers, die bereid zijn om een stand of kraam te bemensen tijdens jaarmarkten, braderieën en andere evenementen. Het gaat erom dat er nog meer naamsbekendheid komt voor Boerderij & Erf AV en dat de publicaties van de organisatie aan de man worden gebracht.
- Voor de nieuwsbrief zijn we nog steeds op zoek naar één of meer vrijwilligers, die handen spandiensten op het redactionele vlak willen verrichten.
- Ook zoeken we nog iemand die bereid is om de verkoop van de publicaties aan de boekhandel te ondersteunen. Dit werk bestaat uit het regelmatig onderhouden van contact met de vaste verkooppunten en het eventueel bevoorraden daarvan.
- Tenslotte is de stichting op zoek naar iemand die een droge ruimte beschikbaar wil stellen voor de opslag van de voorraad boeken e.d.

A. Bassa, (voorzitter), J.A. Stam (secretaris), J. Brandwijk (lid), N. Hakkesteegt en J. van Vliet (penningmeester).

STICHTING BOERDERIJ & ERF A-V:

C. Bakker (voorzitter), J.A. Stam (secretaris), D.J. de Jong (penningmeester), A. Bassa (lid), N. Hakkesteegt en T. Koorevaar (lid). De vergaderingen worden ook bijgewoond door de werkgroepvoorzitters (J. Bakker-van den Heerik en P.T. den Hertog). Ook de bestuursleden van de Vereniging wonen de bestuursvergaderingen bij.

COLOFON

ISSN 1568-9190

Uitgave Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Eindredactie Dick de Jong

Foto's Dick de Jong, P.T. den Hertog, M. Mollema, J. van Vliet en anderen

Secretariaat J.A. Stam, Molenstraat 159, 2961 AK Kinderdijk, tel. 078-6912535, e-mail jasta@planet.nl.

ILLUSTRATIEBIJSCRIFTEN